

PREDŠKOLÁCI A ČO S NIMI

Miriám Kešjarová

V dnešnej dobe je už všeobecne uznávaná skutočnosť, že predškolský vek je veľmi dôležitý pre celú budúcnosť dieťaťa. V tomto období sa rozhoduje o tom, čo z dieťaťa vyrastie, aké bude mať záujmy a schopnosti, formuje sa jeho charakter. Je to úžasný čas z hľadiska túžby vzdelávať sa, sať informácie.

Určite ste si všimli, že v posledných rokoch sa predškolské zariadenia rôzneho typu dosť zmenili – už nie sú len akosi úschovňou detí, kým sú rodičia v práci, ale ponúkajú deťom široké možnosti rozvíjania záujmov a schopností – len v našej škôlke mohli deti navštevovať tanečný, výtvarný, hudobný krúžok; učili sa anglicky, plávali, korčuľovali, organizovali pre ne divadelné predstavenia, vianočné, veľkonočné a žiaľ i halloweenské posedenia; jednoducho venovali a stále deťom venujú mimoriadnu pozornosť. Spoločnosť si uvedomuje, aký obrovský potenciál je ukrytý v zdanlivo malých deťoch. Preto do nich stále viac investuje.

Keď si uvedomíme všetky spomínané skutočnosti, je zrejmé, že aj my ako veriaci ľudia by sme mali využiť každú príležitosť, aby sme predškolákov vyučovali Božím pravdám.

Prednedávnom ma jedna moja priateľka upozornila na zaujímavú vec – mnohí aktívni členovia cirkvi sa obrátili v rannom detstve – Pán Boh mal teda dostatok času na to, aby ich duchovne formoval a oni už od detstva mali možnosť dozrievať a pripravovať sa pre službu v zbere alebo v misii. Aj Spurgeon povedal, že veriť v Boha v mladosti znamená byť ušetrený mnohých starostí. Poďme sa teraz pozrieť na našich predškolákov trochu bližšie a stručne si ich charakterizujeme.

1. Telesné znaky: 4-5-ročné deti sa predovšetkým hrajú. Hrou sa učia. Pre tento vek je charakteristický rast svalov, pričom v 4 rokoch rastú svaly viac ako v piatich. Dieťa cíti potrebu posilovať ich, preto behá a poskakuje. Pri zložitejších činnostiach sa deti pomerne rýchlo unavia. Hry by mali byť preto aktívne aj kludné. Treba brať ohľad aj na deti so zdravotnými problémami alebo s postihnutím.

Dávajme si pozor pri komunikácii s predškolákmi, aby sme ich neurážali tým, že ich označujeme za malých. Predškolák chce patriť k veľkým a rád veľkých aj napodobňuje. Dajme mu preto najavo svoj seriózný záujem a berme ho vážne. /mama a Miško/

Priblížme sa na úroveň detí – nehovorme k nim zhora – sadnime si, alebo sa zohnime, tak aby nemuseli hľadieť na nás so zaklonenou hlavou.

Predškoláci potrebujú dostatok svetla. Miestnosť, kde sa s deťmi stretávame by mala byť dobre osvetlená, s dostatočne veľkými oknami, pokiaľ možno vymaľovaná svetlými teplými farbami. Predškoláci sa boja hluku. Buďme opatrní aj pri výklade lekcie, aby sme príliš nezvyšovali hlas a zbytočne nekričali /ja s tým mám trochu problém/. Niekedy deti ľahšie utíšime, ak rozprávame tichšie a nesnažíme sa ich za každú cenu prekričať.

2. Rozumové znaky: Obdobie predškolského veku by sa dalo nazvať aj obdobím „PREČO?“ Normálny, zdravý predškolák má za deň 60 – 70 otázok. Odpovedajme na tieto otázky stručne, pravdivo a hneď. Ak deťom podávame skreslené informácie, napríklad o Ježiškovi alebo o bocianovi, ťažšie ich to v neskoršom veku odnaučíme. /Barbarka a darčeky/ Pozorne deti počúvajte, aby sme zistili, čo sa chcú naozaj opýtať – niekedy môžu mať problémy s formuláciou otázok a naše nejasné odpovede ich znervóznia.

Predškoláci môžu mať problém s pravdovravnosťou, čo často súvisí s ich bujnou fantáziou. Nechápu všetky časové a priestorové pojmy, nerozumejú abstraktným výrazom. Preto pri lekciách ich zbytočne nezaťažujte rokmi, názvami miest a každé prirovnanie a obraz im dôkladne vysvetlime. Napríklad pojem jeden meter je pre nich nejasný, radšej im ukážte pás papiera, ktorý meria jeden meter.

3. Spoločenské znaky: Predškolák má rád iné deti a chce sa im páčiť. Môže byť však bojzlivý pri kontakte s novými ľuďmi a pri príchode do nového prostredia. Ak k nám do besiedky prichádzajú nové deti, všimnime si ich, dajme im najavo, že sme radi, že prišli, no nenúťme ich nasilu, aby sa zapájali do všetkých aktivít.

Oceňujme deti, chváľme ich za to, čo urobili. Dávajme im jasné inštrukcie pri hrách. Vytvárajme im prostredie lásky a prijatia, nech cítia, že sú pre nás vzácní. Umožňujme im vyjadriť sa; ak majú slabšie vyjadrovacie schopnosti, povzbudzujme ich vhodnými otázkami.

4. Citové znaky: Predškolač má intenzívne emocionálne prežívanie a je pomerne nestály. Učí sa ovládať, ale často ešte nedokáže udržať svoje city na uzde. Dieťa je v tomto veku dosť bojzlivé, čo však nikdy nesmieme zneužívať. Niekedy sú predškolači dosť žiarliví a zameraní sami na seba. Musíme byť trpezliví a viesť ich k empatii a schopnosti cítiť s inými ľuďmi. Postupne sa to naučia, ale v tomto veku ešte od nich nečakajme zázraky. A hlavne ľúbme ich a dávajme im to pocítiť v každej chvíli, aj keď im dohováráme.

5. Duchovné znaky: Predškolač je „veriaci“. Preto, keď mu rozprávame rozprávku musí vedieť, že je to len „akože“; naopak pri biblickom príbehu mu zdôrazníme, že je skutočný, lebo je zapísaný v Biblii – v Božom slove.

Prečo predškolačov učiť o Božích pravdách?

- Pán Boh nám to prikazuje vo svojom Slove: Matúš 19, 13 – 14; Jozua 8, 34 – 35; Paralipomenom 19, 13
- Učenie je základnou potrebou dieťaťa – vyplýva z jeho rozumových, spoločenských, duchovných i telesných charakteristík.
- Prinášame deťom Božie pravdy a evanjelium preto, lebo všetci zhrešili a nikto nie je bez viny; ani deti; Rim 5, 12

Čo učiť predškolačov?

Prinášajme deťom úplné evanjelium!

- **Učme deti o Pánu Bohu** – hovorme im, že je Stvoriteľ, nebeský Otec, že je dokonale čistý a svätý, že nás miluje a stará sa o nás; zdôrazníme, že Pán Boh nenávidí hriech, ale môže ho človeku odpustiť. Vysvetlime im, že Pán Boh s nami hovorí **cez Bibliu**, že sa môžeme s ním rozprávať **v modlitbe**.
- **Učme deti o Pánovi Ježišovi** – Božom Synovi, ktorý bol potrestaný namiesto nás a zomrel namiesto nás na kríži, no vstal z mŕtvych a teraz žije. Hovorme im, že ich Pán Ježiš miluje a jedine On ich môže zachrániť a otvoriť im cestu do neba.
- **Učme deti o hriechu** – vysvetlime im, čo je hriech; zdôrazníme, že hriech nás oddeľuje od Pána Boha a každý hriech musí byť potrestaný smrťou. Povedzme im, že musia svoje hriechy oľutovať a poprosiť Pána Ježiša o odpustenie. /Prvý hriech – lekcija – srdce s hriechmi/

Keď sa dieťa zoznámilo s cestou spasenia, môže v Pána Ježiša uveriť. Nemusí ešte porozumieť všetkému, ale Boží Duch ho môže viesť tak, aby v súlade s úrovňou svojho poznania prijalo Pána Ježiša ako svojho Spasiteľa. Nespochybnujme preto obrátenie malých detí – ak si je dieťa už vedomé svojej hriešnosti, môže sa i rozhodnúť prijať Krista.

Dr. Mary LeBarová uvádza rôzne zmeny v postojoch a jednaní malých detí, ktoré uverili v Krista ako Spasiteľa:

„Predškolač sa učí modliť vždy, všade a za všetko.

Vie chváliť Boha a ďakovať Mu.

Rastie jeho záujem o iných, o misiu, zbor.

Rastie jeho láska k Bohu, Pánovi Ježišovi, chce poslúchať Boha, rodičov i učiteľov.

Upevňuje sa u neho pocit istoty a dôvery v Božiu lásku.

Chce počúvať biblické príbehy.

Vie vysvetliť, ako by sa malo dieťa chovať na základe duchovnej pravdy vyjadrenej v príbehu.“

- **Učme predškolákov o iných deťoch a ľuďoch** – radi počúvajú príbehy o svojich rovesníkoch – biblické i misijné. Cez príbehy im objasňujeme, ako majú žiť Božie deti, ako sa majú správať. Už v rannom detstve im môžeme vysvetliť pojem misie alebo dávania desiatkov. /zbierka na strechu/
- **Učme ich o zbore /zhromaždení/** - stretávame sa tu s inými veriacimi, učíme sa o Pánu Bohu, modlíme sa, chválime Ho piesňami; zároveň im umožňujeme poslúžiť v zbore – na vianočných bohoslužbách, na Deň matiek, na Veľkú noc. Dajme im pocítiť, že sú časťou zboru, spoločenstva /dobré je, ak občas príde na besiedku kazateľ alebo starší zboru, raz do mesiaca detská modlitebná chvíľa, príp. detské bohoslužby.../
- **Učme ich anjeloch a o posledných veciach** – Anjeli sú Boží služobníci, sú v nebi. Niektorí anjeli sa postavili proti Bohu. Aj Satan bol anjel, ale vzbúril sa proti Pánu Bohu a navádza ľudí na zlé. Môžeme im hovoriť o nebi, o tom, že Pán Ježiš nám tam pripravuje miesta a príde na zem aj druhý raz a zoberie si k sebe všetkých, ktorí v Neho uverili.
- **Učme deti o Duchu Svätom** – Duch Svätý je Boh a je duch. Nie je to strašidlo, je to náš pomocník, ktorý veriacemu dieťaťu pomáha robiť správne veci, rozlišovať dobré od zlého, dáva mu odvahu hovoriť o Pánovi Ježišovi iným – dobrá lekcija je o zoslaní Ducha na učeníkov

Kde učiť predškolákov?

Doma – rodičia, starí rodičia

Kluby – po domoch alebo v škôlkach, dopoludňajšie klubíky /Legionárska ECAV, Radlinského/

Besiedka

Skôr než predstúpime pred deti v besiedke, musíme si uvedomiť, že sme pod prísny m drobnohl'adom. Deti nás pozorujú a napodobňujú. My im vytvárame obraz o Bohu, o Pánovi Ježišovi. Sme tam pre nich, sme pripravení na stretnutie s nimi, dodržiavame sľuby, zaujímame sa o nich – **deti musia vidieť Pána Ježiša v našom živote**, inak sú naše reči prázdne a zbytočné.

Priebeh besiedky:

Kým sa deti schádzajú môžu hrať jednoduché hry, skladať puzzle alebo si kresliť. Dobré je ak už táto činnosť súvisí s biblickou lekcijou.

Pevné body:

1. Modlitba

Modlíme sa na každej besiedke, zdôrazňujeme, že sa rozprávame s Pánom Bohom. VEDIEME deti k tomu, aby mali zložené ruky a zavreté oči, aby neboli rozptyľované. Môžeme sa modliť my a deti po nás opakujú, alebo povzbudíme deti k samostatným modlitbám, pri ktorých im môžeme šepkať, ak majú problém s vyjadrením. Dobré je dať deťom konkrétny námet, za čo sa môžu modliť – napríklad obrázky rôznych vecí, za ktoré môžu ďakovať.

Pohyblivý bod:

Učenie o modlitbe (5´)

Môžeme hovoriť, čo je modlitba, ako sa modlíme, kto sa môže modliť, kde a kedy sa modlíme; učíme deti, že v modlitbe môžu ďakovať, prosiť, vyznávať hriechy i chváliť Pána Boha. Dobrým nápadom je aj vyrábanie modlitebníčka, kedy si deti do zošítka sami nakreslia alebo nalepia za čo

sa budú modliť počas jednotlivých dní v týždni. Niekoľko lekcí o modlitbe, napr. Mt 6, 5-15 – Otče náš; Jon 2, 1-9 - Jonáš v bruchu veľryby; Sk 16, 25 – Pavol a Sílās vo väzení, príklady vytrvalých modlitebníkov: Anna 1. Samuelova 1, Daniel 6 ...

Nezabudnime tiež deťom povedať, že Pán Boh rozlične odpovedá na naše modlitby: Môže povedať ÁNO, keď sa modlíme v súlade s Božou vôľou; NIE, ak by to pre nás nebolo dobré alebo ČAKAJ, keď ešte nenastal Bohom určený čas (*semafór*). Tu je dobré poukázať na analógiu s rodičom, ktorý tiež nie vždy splní požiadavku dieťaťa.

Pevný bod

2. Pieseň

Žalm 47, 7 – Ospevujte Hospodina, ospevujte! Ospevujte nášho Kráľa, ospevujte!

Spev spája, povzbudzuje, spev vyučuje, vybíja energiu. Deti radi ukazujú, spievajú s pomôckami. Aj pri výbere piesní by sme sa však mali zamýšľať nad tým, či je pieseň vhodná k téme, ktorú vyučujem, či je zrozumiteľná pre danú vekovú kategóriu, či má zvládnuteľnú melódiu a či učí duchovnú pravdu.

Pohyblivý bod

Scénka, ktorou uvedieme biblickú lekciu. Väčšinou sa jedná o scénu pri ktorej použijeme buď bábkku alebo hračky. Tieto pomôcky zaujmú deti a zároveň nám pomôžu porozprávať napríklad príbeh zo života detí, v ktorom poukážeme na biblickú pravdu a tú ďalej rozvíjame v biblickej lekcii. *Branko a zápalky (Každá neposlušnosť musí byť potrestaná).*

Ak vám to priestorové podmienky umožňujú je dobré, keď tento príbeh rozprávate na inom mieste ako samotnú biblickú lekciu. Premiestnením sa z jedného miesta na druhé pomôžete deťom pochopiť, kedy rozprávate vymyslený príbeh a kedy skutočný príbeh z Biblie. Dôležité je dodržiavať potom toto pravidlo pri každom zaradení scény do programu besiedky, aby sme deti neplietli.

Pevný bod

3. Biblická lekcia

Dôkladne sa na každú lekciu pripravme a to nielen prakticky, ale hlavne modlitebne. Na kurzoch DM nám hovorili, že je lepšie venovať prípravu na lekciu 20 minút denne v priebehu týždňa ako 2 hodiny v sobotu večer. Naozaj stojí to za to a Pán Boh požeňná prácu, ktorú ON vedie. Môžeme mať pripravené nádherné pomôcky a perfektné hry, ale ak zabudneme na Božie vedenie, naša práca neprinesie požadovaný výsledok.

Pri príprave lekcie si musíme uvedomiť, že predškolák neobsedí viac ako 10'. Lekciu môžeme rozdeliť na dve časti, z ktorých každá trvá maximálne 5 – 7 minút. Predelíme ich napríklad piesňou alebo krátkou hrou, ktorá však zapadá do príbehu a neodvedie deti od ústrednej biblickej pravdy (pri rozprávaní o putovaní Izraelitov púšťou, môžu deti zbierať chumáčky vaty rozsypané po miestnosti ako mannu).

Biblická lekcia má byť jednoduchá. Nezaťažujme v nej deti zbytočnými faktami, sústreďme sa na ústrednú biblickú pravdu, ktorú chceme zdôrazniť.

Od septembra sme s deťmi preberali stvorenie sveta – podľa materiálov, ktoré sme mali k dispozícii, by sme túto lekciu mali zvládnuť v priebehu 2 hodín. My sme si to rozdelili na 7 hodín – každú nedeľu 1 deň stvorenia. Okrem toho, že sme rozprávali o tom, čo sa počas jednotlivých dní udialo, snažili sme sa deťom poukázať aj na niektorú z vlastností Boha – Pán Boh je Stvoriteľ; Pán Boh robí všetko dobre; Pán Boh je milujúci; Pán Boh je starostlivý, Pán Boh je svätý; Pán Boh je mocný – stačilo mu povedať a stalo sa!

Počas každej lekcie na viditeľné miesto položíme Bibliu a čítame z nej niektoré pasáže príbehu. Deti si tak uvedomia, že to čo hovoríme, je skutočne zapísané v Biblii a je to pravda. Ústrednú biblickú pravdu viackrát zopakujeme, prípadne ju nakreslíme a ukazujeme ju deťom v priebehu lekcie.

Nezabudnime ústrednú pravdu dôkladne vysvetliť a aplikovať ju do života detí; ukážte im ako ju môžu využiť v rodine, v škôlke, na ihrisku.

Spôsobov ako prerozprávať biblickú lekciju je nespočetne veľa – fantázii sa pritom medze nekladú; ak si neviete poradiť sami, siahnite po vhodných materiáloch alebo si kliknite na internet. My, v našej besiedke používame 4-ročný cyklus pre predškolákov vydaný DM. Je už trochu starý, tak ho doplníme inými materiálmi, napríklad z Porta libri Prvé kroky s Bohom alebo Veľká kniha nápadov a hier, Objevujme Bibliu, detské Biblie alebo brožúrky zamerané na isté témy – napríklad Šesť rušných dní + využívame vlastné nápady a doplníme lekcije podľa aktuálnych potrieb detí. K tým vlastným nápadom by som chcela povedať len toľko – všetko si zapisujte a archivujte. Je zbytočné sa namáhať a vždy vymýšľať niečo nové, keď pred pár mesiacmi alebo rokmi to už niekto vymyslel a osvedčilo sa to. Ja sama sa snažím robiť si každú prípravu na besiedku v počítači a tam si to i ukladám. Je to možno trochu pracné, ale neskôr vám to ušetrí prácu.

Pár konkrétnych nápadov: Stvorenie sveta – plech na pečenie s vodou a so zeminou; do zeminy deti zapichávajú rastlinky; môžu si aj zasadiť napríklad fazuľu do kelímku s vatou a pozorovať, ako rastlinka klíči. Pri príbehu o svadbe v Káne Galilejskej môžeme pripraviť hostinu, dorastenci – pomocníci nám môžu zahrať ženícha s nevestou, pri podobenstve o 4 druhoch pôdy sadíme semienka na plech, kde máme pripravené to, čo je spomínané v podobenstve (*žerucha*). Ak hovoríme o nasýtení zástupov, využijeme keksíky v tvare rybičiek. Niektoré príbehy môžeme rozprávať tak, že v miestnosti si pripravíme viacero zastávok a počas lekcije chodíme s deťmi po miestnosti a pri každej zastávke si povieme niečo nové. Inokedy zasa prinesieme krabicu, v ktorej máme rôzne veci týkajúce sa príbehu a postupne ich pri rozprávaní vyťahujeme a ukazujeme deťom. Zaujímavé je aj rozprávanie pomocou šatiek. Pri lekcii striedame na hlave šatky, pričom každá reprezentuje inú postavu z príbehu. Musíme to však mať nacvičené a pripravené, aby sme sa nedoplietli.

Pevný bod:

4. Učenie verša

Verš by mal byť jednoduchý, zrozumiteľný a výstižný. Dobré je dávať deťom do zošita ilustrované verše. Preskúšajte deti, či sa veršík naučili. Využívajme to, že pamäť predškolákov je špongia a nebojme sa ich učiť verše naspamäť. Keď si uvedomíte koľko básničiek a pesničiek sa naučia v škôlke, tak určite sa dokážu naučiť aj biblické verše.

Pevný bod:

5. Pohybové hry - opäť majú podporiť ústrednú biblickú pravdu. Zaraďujeme ich buď priamo do lekcije alebo po jej skončení. Môžu byť aj súčasťou opakovania lekcije. Prispôbujeme ich vekovej štruktúre našej skupiny a priestorovým podmienkam. Do hier by sa mali zapojiť všetky deti, nemali by to byť súťaživé hry, predškoláci ešte pomerne ťažko znášajú prehru.

Pevný bod:

6. Dochádzka – formou rôznych omaľovánok, vystrihovačiek, dopĺňania obrázkov. Podklady pre dochádzku nájdete v DM. Sledujeme deti, ktoré chýbajú a snažíme sa s nimi skontaktovať. Môžeme vyzvať deti, aby sa modlili za chýbajúcich kamarátov.

Pevný bod:

7. Opakovanie

Je dôležité preto, aby sme videli, či deti lekciu pochopili. Využívame pritom pomôcky, ktoré pripomenú deťom príbeh a postavy. Niekedy môžu deti príbeh zahrať, pričom u predškolákov nie je potrebné, aby každé dieťa hralo inú úlohu. Najprv môžu hrať všetky deti jednu úlohu a potom druhú. Opakovať môžeme i pri pracovnej činnosti, keď deti napríklad kreslia alebo vyrábajú z plastelíny postavy z príbehu.

Pohyblivé body: ktoré zaradujeme príležitostne do rôznych častí programu besiedky.

Ručné práce

Učenie o misii – misionárske príbehy DM

Učenie o dávaní – mať na besiedke pokladničku, do ktorej deti prinášajú svoje peniaze. Povedzte im, na aký účel peniaze zbierate, prípadne s nimi peniaze občas zrátajte a odovzdajte na vopred stanovený účel.

Učenie o Biblii – Ako k nám prišla Biblia?

Na záver by som vám chcela ešte ponúknuť pár nápadov na to, ako si udržať disciplínu v triede:

- n** V prvom rade, ak sa to dá buďte na besiedke aspoň 2 – jeden, ktorý vedie besiedku a učí lekciu a druhý ako pomocník.
- n** Znamenie ako zvonček alebo pár tónov hudby má lepší účinok na deti ako zvýšený hlas učiteľa. Ľahšie takto upútate pozornosť detí.
- n** Ak chcete, aby dieťa niečo urobilo alebo naopak aby s niečím prestalo, skúste mu to pošepkať do ucha.
- n** Vyrušujúce a priveľmi aktívne deti zamestnajte. Môžu vám niečo držať alebo podávať. Zaveste im na krk obrázok ručičky a označte dieťa za svojho pomocníka – bude sa cítiť zodpovednejšie. Nabudúce môže byť zase pomocníkom niekto iný. Oceňujte tiché a pozorné deti, umožnite im napríklad aby sa prví zapojili do hry, alebo si vybrali odmenu.
- n** Skúste si v besiedke na stenu zavesiť plagát s obrázkami rúk, nôh, očí, uší a úst. Vysvetlite deťom, že všetky tieto časti tela majú počas besiedky poslúchať a nevyrušovať. Ak niektoré dieťa začne napríklad kopať do stola, ukážte mu na obrázok nohy, prípadne ho upozornite a povedzte mu, čo robí zle.
- n** V priebehu lekcie striedajte rôzne činnosti a snažte sa deti zaujať.
- n** A hlavne modlite sa. Uvedomte si, že sme závislí na Bohu a jedine On môže zmeniť srdcia a myse našich detí. Nezabúdajme mu ich preto pravidelne predkladať na modlitbách.